herpy

WARANY

Pygmy Mulga Monitor

Varanus gilleni

Mały, smukły, aktywny w dzień nadrzewny gatunek z pustynnych obszarów wnętrza Australii. *Varanus gilleni* osiąga zaledwie 35-40 cm długości i należy do najmniej wymagających waranów, ale potrzebuje bardzo gorącego miejsca do wygrzewania, wysokiego terrarium i stałego rytmu z chłodną zimą.

Rodzina: Varanidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**35-40 cm** długość całkowita z ogonem
Waga	**60-80 g**
Długość życia	**8-20 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny i naziemny**
Środowisko	**Pustynia i półpustynia**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 60 × 90 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**26-30 °C**
Miejsce wygrzewania	**40-60 °C**
Temperatura w nocy	**18-20 °C**
Wilgotność	**40-60%**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 3
Zimowanie	**18-22 °C** 6-10 tygodni
Pokarm	**Owady i kręgowce**
Utrzymanie	**Pojedynczo, w parach lub jeden samiec z kilkoma samicami**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**1-7 jaj**
Inkubacja	**84-131 dni** przy 26-32 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Varanus gilleni należy do podrodzaju *Odatria*, czyli małych australijskich waranów. Jest smukły i długoogoniasty, z okrągłym ogonem, którym potrafi chwytać gałęzie. Grzbiet jest brązowy i przechodzi w szarość wzdłuż boków, w poprzek grzbietu biegną wąskie, ciemne pręgi, a na głowie widać paski. Ogon jest szary, z ciemniejszymi łuskami tworzącymi wąskie paski i pręgi. Ubarwienie jest najwyraźniejsze u młodych i blednie z wiekiem. Gatunek przypomina *V. caudolineatus*, ale ma paskowaną głowę i pręgi na grzbiecie zamiast plamek, a od *V. eremius* różni się gładkimi łuskami na głowie.

Dorosły osobnik osiąga około 35-40 cm długości razem z ogonem i waży 60-80 g. Długość od pyska do kloaki wynosi do około 18 cm. Młode po wykluciu mają 11-14 cm długości i ważą 2-4 g. Wzrost jest powolny: długość od pyska do kloaki podwaja się w ciągu około dwóch lat, a przez kolejne sześć lat zwiększa się tylko o około 3 cm. Gatunek opisano w 1895 roku, a jego epitet gatunkowy upamiętnia australijskiego telegrafistę i antropologa Francisa Jamesa Gillena.

Większość waranów jako dorosłe potrzebuje bardzo dużo miejsca i pokarmu. Tutaj jest inaczej. *V. gilleni* można trzymać w terrarium o powierzchni dna niespełna jednego metra kwadratowego, zjada zwykłe owady karmowe i należy do najspokojniejszych waranów. W zamian wymaga bardzo gorącego miejsca do wygrzewania, wysokiego terrarium ze

stabilnymi gałęziami oraz zimowania, jeśli ma się rozmnażać. Długość życia w niewoli nie jest pewnie udokumentowana, ale prawdopodobnie wynosi 8-20 lat, a zwierzę o długości od pyska do kloaki 15 cm ma ponad 10 lat. Licz się z tym, że zwierzę może ci towarzyszyć przez wiele lat. Dorosłe osobniki łatwo tyją, jeśli są karmione zbyt obficie.

Nie jest to gatunek dla początkujących, ponieważ temperatura miejsca do wygrzewania, pokarm i rytm zimowy muszą być prawidłowe, ale to dobry wybór dla hodowcy z doświadczeniem z innymi gadami.

Występowanie i środowisko

Varanus gilleni występuje naturalnie we wnętrzu i północno-zachodniej części Australii. Spotyka się go w środkowej i zachodniej części Australii Zachodniej, w południowej części Terytorium Północnego, w północnej części Australii Południowej i w zachodniej części Queenslandu. Miejsce typowe leży na Terytorium Północnym, między Glen Edith a Deering Creek.

Zasięg jest duży i gatunek nie jest uważany za zagrożony. Trudno go dostrzec, ponieważ spędza dużo czasu w dziuplach drzew.

> **Naturalny zasięg:** Australia.

ŚRODOWISKO

Gatunek żyje na suchych równinach porośniętych spinifeksem i w świetlistych lasach z mulgą, myallem, eukaliptusami i *Allocasuarina decaisneana*. Prowadzi nadrzewny tryb życia i chowa się pod luźną korą oraz w pustych gałęziach i pniach, ale dużą część pokarmu znajduje na ziemi. Jaja składa w norach wykopanych w piasku.

Klimat jest gorący i suchy, z bardzo wysokimi temperaturami w dzień, zimnymi nocami i długimi okresami suszy. Gatunek wyjątkowo dobrze znosi suszę i traci wodę o połowę wolniej niż inne australijskie warany. Wygrzewa się w wysokich temperaturach i jest aktywny w dzień, i właśnie ten rytm terrarium powinno odtwarzać. Zima jest chłodna i zwierzęta są wtedy mniej aktywne.

Hodowla

TERRARIUM

Dla dorosłej pary terrarium powinno mieć co najmniej 60 × 60 × 90 cm (długość × szerokość × wysokość), a większe jest lepsze. Wysokość jest ważna, ponieważ gatunek się wspina. Młode mogą zacząć w mniejszym terrarium z dobrą osłoną, żeby łatwo znajdowały pokarm, ale szybko powinny trafić do terrarium o rozmiarze dla dorosłych.

Urządź je z wieloma mocnymi gałęziami na różnych wysokościach oraz pustymi gałęziami z luźną korą jako kryjówkami. Jeśli nie możesz zdobyć pustych gałęzi, sprawdzą się rury PVC lub karbowane rury drenażowe, na tyle długie, żeby zwierzę mogło ukryć zarówno ciało, jak i ogon. Do rur karbowanych najłatwiej wchodzić i z nich wychodzić. Zrób miejsce do wygrzewania z poziomą gałęzią tuż pod źródłem ciepła.

Jako podłoże sprawdzi się piasek lub mieszanka piasku z ziemią, w cienkiej warstwie albo głębszej, żeby zwierzę mogło kopać i miało wilgotny mikroklimat. Oba sposoby działają. Do składania jaj potrzebny jest pojemnik z wilgotnym podłożem, do którego samica może wejść. Terrarium musi mieć dobrą wentylację i pewne zamknięcie. Źródła ciepła muszą być umieszczone tak, żeby zwierzę nie mogło ich dotknąć, albo osłonięte siatką, ponieważ warany wspinają się aż do nich i mogą się poparzyć.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

TEMPERATURA

Varanus gilleni potrzebuje bardzo gorącego miejsca do wygrzewania. Temperatura powierzchni gałęzi pod źródłem ciepła powinna wynosić 40-60 °C, najlepiej 50-60 °C, i mierzy się ją termometrem na podczerwień. W pozostałej części terrarium utrzymuj w dzień 26-30 °C, a gradient temperatur powinien być duży, żeby zwierzę samo mogło wybrać, gdzie chce przebywać.

Na noc ogrzewanie się wyłącza, a temperatura spada do 18-20 °C. Należy unikać bardzo chłodnych nocy poniżej 18 °C. Użyj żarówki punktowej około 100 W z odbłyśnikiem, zawieszonej mniej więcej 30 cm nad miejscem do wygrzewania, i termostatu do jej sterowania. Umieść lampę u góry, żeby niżej były też cień i chłodniejsze strefy.

Podczas zimowania temperaturę obniża się o 8-10 °C na kilka miesięcy, zobacz w części o rozmnażaniu. Przez resztę roku rytm utrzymuje się stały.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Gatunek pochodzi z suchych terenów i nie potrzebuje wysokiej wilgotności powietrza. Utrzymuj wilgotność na poziomie 40-60 %, z suchym terrarium jako punktem wyjścia i wilgotniejszym kątem lub głębokim podłożem, w które zwierzę może się wycofać.

Postaw w terrarium płaską miskę ze świeżą wodą i wymieniaj ją codziennie. Wiele zwierząt pije niewiele, ale miska zapewnia, że zawsze mają dostęp do wody. Nie wolno poświęcać wentylacji dla podniesienia wilgotności, ponieważ zastałe powietrze prowadzi do pleśni i problemów z drogami oddechowymi.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny w dzień i wygrzewa się w wysokiej temperaturze. Można go zdrowo rozmnażać przez kilka pokoleń bez światła UV, ale ponieważ dużo się wygrzewa i żyje w otwartym krajobrazie z silnym światłem, zaleca się świetlówkę UVB o mocy 10 %, odpowiadającą strefie Fergusona 3. Strefa jest zapożyczona od pokrewnych, dziennych waranów i nie jest udokumentowana właśnie dla tego gatunku.

Zamontuj świetlówkę T5 nad jedną stroną terrarium, żeby zwierzę mogło wybierać między światłem UV a cieniem. Latem utrzymuj oświetlenie przez 12 godzin dziennie, zimą przez 10 godzin, a na noc wyłączaj wszystko.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Varanus gilleni zjada głównie małe stawonogi: świerszcze, szarańczę, karaczany, mącznika, pająki i inne owady. W naturze łapie też małe jaszczurki, zwłaszcza gekony, a czasem jaja ptaków. Gatunek nie jest wybredny i przyjmuje niemal wszystkie owady karmowe. Karmiony zbyt obficie łatwo tyje, dlatego dorosłe osobniki dostają pokarm 3-4 razy w tygodniu w ilościach, które zjedzą w ciągu kilku minut. Młode karmi się codziennie.

Pojedyncza noworodkowa mysz lub mały kawałek mięsa może służyć jako urozmaicenie, ale gryzonie nie powinny być podstawą diety, ponieważ są tłuste i powodują przybieranie na wadze. Obsypuj owady wapniem i suplementem witaminowym, a wapń z D3 stosuj przy co drugim lub trzecim karmieniu. Zadbaj, żeby owady były mniejsze niż odległość między oczami zwierzęcia.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Varanus gilleni należy do najspokojniejszych waranów. Jest dużo mniej szybki i porywczy niż np. *V. acanthurus* i *V. tristis*. Rzadko gryzie, a nawet zwierzęta, które na początku są nieco płochliwe, szybko się uspokajają. Ugryzienia są słabe ze względu na rozmiar, ale pazury są ostre i zwierzę może wspinać się po ręce. Zachowaj spokój, poruszaj się powoli i nigdy nie łap za ogon. Odczekaj kilka tygodni od przeprowadzki zwierzęcia, zanim zaczniesz brać je na ręce, i niech te chwile będą krótkie.

Przy braniu na ręce obowiązują te same zasady co przy wszystkich gadach: myj ręce przed i po, ponieważ gady mogą przenosić salmonellę.

Gatunek można trzymać pojedynczo, w parze lub jako samca z kilkoma samicami. Samców nie wolno trzymać razem po osiągnięciu dojrzałości płciowej, ponieważ walczą, mocując się wszystkimi czterema kończynami. Rzadko kończy się to ugryzieniami, ale może eskalować, tak że zwierzęta trzeba rozdzielić. Młode mogą dorastać razem.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Płeć trudno określić. Obie płcie mają powiększone łuski pod kloaką, największe u samca. Samiec ma często grubszą szyję i szerszą głowę, a po bokach kloaki może mieć małe kolce. Obie płcie osiągają dojrzałość płciową przy długości od pyska do kloaki około 10 cm. Wiek i masa ciała w momencie osiągnięcia dojrzałości nie są udokumentowane, a samice powinny być w

pełni wyrośnięte i w dobrej kondycji, zanim zostaną przeznaczone do rozrodu.

GODY I KOPULACJA

Chłodniejsze zimowanie przez kilka miesięcy synchronizuje zwierzęta. Temperaturę obniża się o 8-10 °C, karmienie się ogranicza, a zwierzęta trzyma się w spokoju. Następnie wczesną wiosną stopniowo podnosi się zarówno temperaturę, jak i ilość pokarmu. Do kopulacji dochodzi zwykle, gdy tylko robi się cieplej. Zimowanie nie zawsze jest konieczne, ale pomaga pobudzić zwierzęta. Para może mieszkać razem przez cały rok, ale okres rozłąki bywa korzystny, a dodatkowy samiec w pobliżu też może pobudzić do kopulacji.

Obserwuj samce, jeśli kilka zwierząt mieszka razem, zwłaszcza gdy obecna jest samica. Przenieś samca, jeśli zaczną ostro walczyć.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

W Australii pierwsze zniesienie składane jest zwykle w październiku. Zniesienie liczy 1-7 jaj, najczęściej 4-7 u dzikich samic. Samica może złożyć kilka zniesień w ciągu sezonu w odstępach czterech-pięciu tygodni. Postaw w terrarium zamknięty pojemnik z wilgotnym podłożem i otworem, przez który samica może wejść. Często kopie kilka próbnych dołków, zanim złoży jaja. W naturze jaja zakopywane są na głębokości około 30 cm.

Zabierz samca, gdy samica jest bliska złożenia jaj, ponieważ może zjeść jaja. Przez cały sezon dawaj samicy dodatkowy pokarm i wapń. Zdarza się zatwardzenie jajowe, które może być śmiertelne, zwłaszcza gdy samica nie znajduje odpowiedniego miejsca do złożenia jaj. Samica, która kopie, nie składając jaj, lub staje się ospała, musi więc szybko trafić do weterynarza.

INKUBACJA

Jaja ostrożnie przenosi się do inkubatora i układa w wilgotnym wermikulicie lub perlicie, nie obracając ich. W 29-30 °C i przy wilgotności około 100 % wyklucie następuje po 90-100 dniach. W 26-32 °C czas inkubacji waha się od 84 do 131 dni. Utrzymuj podłoże wilgotne, ale nie mokre, i sprawdzaj, czy jaja nie pleśnieją. Jaja, które się zapadają i żółkną, rzadko są zapłodnione.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode po wykluciu mają 11-14 cm długości i ważą 2-4 g, a w ciągu kilku godzin są aktywne i szybkie. Całkowite opuszczenie jaja może zająć nawet dobę. Są wyraźniej ubarwione niż dorosłe, a ubarwienie blednie z wiekiem. Trzymaj je w małym pojemniku z gorącym miejscem do wygrzewania, kryjówkami i gałęziami do wspinaczki i codziennie podawaj małe owady obsypane wapniem, np. małe świerszcze, barciaka i małą szarańczę. Szybko zaczynają polować. Młode mogą dorastać razem, ale sortuj je według wielkości i rozdzielaj, jeśli któreś zostaje w tyle.

Zdrowie i częste błędy

Varanus gilleni jest odporny, a większość chorób wynika ze stresu, brudu lub niewłaściwej opieki. Typowe błędy to:

- Zbyt niska temperatura w miejscu do wygrzewania, która powoduje słabe trawienie i brak apetytu. Mierz termometrem na podczerwień.
- Zbyt bliski kontakt ze źródłem ciepła bez osłony, który powoduje oparzenia.
- Otyłość u dorosłych zwierząt, jeśli są karmione zbyt często lub dostają za dużo tłuszczu.
- Niedobór wapnia z miękkimi szczękami i wygiętymi kończynami, jeśli owady nie są obsypywane wapniem, a oświetlenie jest za słabe.
- Resztki wylinki przyklejone do palców i ogona. Usuń je ostrożnie pęsetą albo zrób letnią kąpiel.
- Zakażenie salmonellą i pasożytami. Zawsze myj ręce i czyść miski oraz narzędzia.

Zwierzęta w handlu poza Australią pochodzą z hodowli, co na ogół oznacza mniej pasożytów i mniej stresu niż u importowanych, odłowionych z natury waranów. Mimo to nowe zwierzęta należy przez kilka tygodni trzymać osobno, a badanie kału u weterynarza to dobry pomysł. Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę chudnie, nie je przez kilka tygodni, ma obrzęki lub wydaje się ospałe.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.

Pełny poradnik z mapą i aktualizacjami: herpy.org/pl/warany/varanus-gilleni